

Știu la bac!

*Sinteze și modele de subiecte cu sugestii
de rezolvare pentru bacalaureat*

SOFIA DOBRA
MONICA HALASZI
LUMINIȚA MEDEȘAN

Știu la bac!

*Sinteze și
modele de subiecte
cu sugestii de rezolvare
pentru
bacalaureat*

HUMANITAS EDUCATIONAL

Redactor: Cătălin Strat
Coperta: Silvia Olteanu
DTP: Corina Roncea

Tipărit la C.N.I. Coresi S.A.

© HUMANITAS, 2013

ISBN: 978-973-50-3569-3
Descrierea CIP este disponibilă
la Biblioteca Națională a României.

EDITURA HUMANITAS
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0372 743 382 / 0723 684 194

Cuprins

Cuvânt-înainte 7

I. Comunicare, text, corectitudine lingvistică

1. SITUAȚIA DE COMUNICARE

- a. Schema comunicării 9
- b. Registrele stilistice 12
- c. Funcțiile comunicării 13
- d. Coerența și coeziunea în exprimarea
orală și scrisă 16

2. TEXTUL

- a. Textul și contextul 17
- b. Textul oral și textul scris 17
- c. Textul literar și textul nonliterar 18

3. TEMA ȘI MOTIVUL LITERAR

- a. Tema și situația de comunicare 18
- b. Tema în literatură 19
- c. Tema și titlul operei literare 20
- d. Motivul în literatură 20
- e. Viziunea despre lume a autorului/
a personajului 21

4. CORECTITUDINEA LINGVISTICĂ

- a. Nivelul fonetic 22
- b. Nivelul lexico-semantic 23
- c. Nivelul morfosintactic 28
- d. Nivelul ortografic
și de punctuație 32
- e. Stilurile funcționale 36
- f. Calitățile generale și particulare
ale stilului 37

II. Structura textului literar și curente literare

1. STRUCTURA TEXTULUI NARATIV

- a. Instanțele narative 41
- b. Cele două aspecte ale textului narativ
literar: istoria și discursul 43
- c. Construcția subiectului literar 44
- d. Personajul 52
- e. Perspectiva narativă (viziunea) 55
- f. Timpul narațiunii 56
- g. Relațiile temporale și spațiale 67

2. SPECII NARATIVE

- a. Basmul cult 68
- b. Nuvela 72
- c. Romanul 74

3. STRUCTURA TEXTULUI LIRIC

- a. Comunicarea în textul poetic 78
- b. Eul liric 79
- c. Elemente de compoziție
în textul poetic 82
- d. Figurile de stil 85
- e. Versificația 105

4. STRUCTURA TEXTULUI DRAMATIC

- a. Opera dramatică 110
- b. Personajele 113
- c. Comedia 113

5. ÎNCEPUTURILE CULTURII ROMÂNE

- a. Originile și evoluția limbii
române 114
- b. Perioada veche
(formarea conștiinței istorice) 120

6. CURENTELE LITERARE

a. Umanismul	124
b. Iluminismul	126
c. Romantismul	130
d. Realismul	134
e. Prelungiri ale romantismului și ale clasicismului (neoromantismul și neoclasicismul)	138
f. Simbolismul	139
g. Modernismul	141
h. Tradiționalismul sau modernismul autohton	145
i. Avangardismul	147
j. Realismul socialist	155
k. Literatura generațiilor poetice 1960 și 1970	159
l. Romanul în perioada 1960–1970	160
m. Teatrul postbelic de până la 1980	161
n. Postmodernismul	163

III. Redactarea

a. Textul argumentativ	167
b. Exprimarea opiniei	169
c. Paralela	169

d. Caracterizarea personajului	170
e. Rezumatul	175
f. Eseul structurat și eseu liber	179

IV. Modelele de subiecte

a. Propuneri de subiecte pentru proba orală	181
b. Propuneri de subiecte pentru proba scrisă TIP I	202
c. Propuneri de subiecte pentru proba scrisă TIP II	236
d. Propuneri de subiecte pentru proba scrisă TIP III	240

V. Sugestii de rezolvare a subiectelor

a. Bareme pentru subiectele de la proba orală	251
b. Bareme pentru subiectele de la proba scrisă TIP I	253
c. Bareme pentru subiectele de la proba scrisă TIP II	292
d. Bareme pentru subiectele de la proba scrisă TIP III	293

Cuvânt-înainte

Această lucrare a fost concepută pentru a-i ajuta pe elevi să dobândească și să exerseze competențele de bază pentru examenul de bacalaureat. Conținutul esențializat, prezentarea clară și structurată ușurează însușirea cunoștințelor prevăzute de programă.

Prima parte a lucrării conține prezentarea conceptelor din programa de bacalaureat necesare rezolvării subiectelor de la proba orală și de la proba scrisă, prezentând sintetic noțiunile de teorie literară și de limbă și comunicare. Sunt urmărite toate nivelurile limbii vizate de acest examen, un capitol separat fiind rezervat problemelor de punctuație și de ortografie, care constituie un element de noutate în subiectul I de la proba scrisă. De asemenea, sunt prezentate noțiunile de stilistică necesare la proba orală, dar și la cea scrisă.

Lucrarea abordează aspectele generale privitoare la cele trei genuri literare, epic, liric și dramatic, conținute în programă. Reținându-se aspectele esențiale, cartea este utilă pentru recapitulare, asigurându-se astfel o pregătire rapidă și eficientă a elevilor.

Există un capitol în care sunt prezentate începuturile culturii române și curentele literare care intră în conținuturile obligatorii pentru bacalaureat și care sunt utilizate, tot ca element de noutate, la proba scrisă, cerându-se încadrarea într-un curent sau indicarea unor trăsături ale curentelor literare existente într-un text dat.

Urmează un capitol care vizează redactarea și în care se explică modul în care se elaborează diferitele tipuri de texte la proba scrisă. Sunt sfaturi utile care ajută elevii să elaboreze corect tipurile de redactare cerute la acest examen.

Pentru exersare sunt oferite câte treizeci de variante din fiecare subiect al probei de examen. Acestea au fost concepute după modelele oferite de Centrul Național de Evaluare și Examinare și acoperă integral programa pentru examenul de bacalaureat.

Pentru proba orală s-au oferit câteva modele de răspunsuri, fiindcă întrebările sunt standardizate și elevii trebuie să aplice aceleași cunoștințe pe diferite tipuri de texte. La subiectul I, s-au dat integral soluții, cu mențiunea că la itemii semiobiectivi se acceptă orice răspuns logic, fiindcă trebuie stimulată creativitatea, exprimarea coerentă și corectă, puterea de argumentare a elevilor, care este bine să ofere o soluție proprie la cerințele propuse și apoi să confrunte răspunsul propriu cu soluția dată de autori. La subiectul al II-lea am oferit doar sfaturi pentru construirea argumentării. S-a pus accentul pe necesitatea formulării în cuvinte proprii a problemei puse de cerință și pe necesitatea de a construi argumente clare, întărite de exemple din diferite domenii, din experiența personală, din documente cunoscute. La subiectul al III-lea, s-au dat soluții care oferă un model orientativ elevului, pe texte existente în unele manuale școlare, dar acestea nu sunt singurele opțiuni. Elevii pot folosi și alte texte-suport și pot prelucra informația din soluțiile oferite, construindu-și propriul răspuns la cerințele formulate. Modelele de eseuri răspund și la propunerile

noi făcute de Centrul Național de Evaluare și Examinare, așa cum este relația dintre două personaje dintr-o operă epică sau dramatică. Ar fi ideal ca elevii să rezolve singuri toate subiectele și apoi lucrările să fie corectate de profesor. Este eficient și lucrul pe grupe mici, de 4-5 elevi, după care lucrările să fie corectate împreună cu toată clasa pentru a evidenția și a corecta greșelile tipice. Este o modalitate de a învăța din greșeala altora și o metodă de autoevaluare prin compararea cu produsele celorlalți.

Sperăm ca această lucrare să fie eficientă atât pentru profesori, cât și pentru elevi și să diversifice activitatea de învățare.

Autoarele

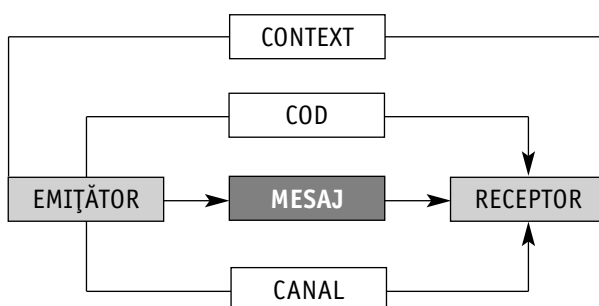
I. Comunicare, text, corectitudine lingvistică

1. SITUAȚIA DE COMUNICARE

a. Schema comunicării

COMUNICAREA este procesul de transmitere a unui mesaj de la o sursă la un destinatar, utilizând un ansamblu de semne comune și un anumit canal.

Schimbul de informații se face conform schemei de mai jos, propusă de Roman Jakobson și care, având avantajul generalizării, poate fi aplicată oricărei comunicări privite la nivel abstract.

MESAJUL

MESAJUL este o secvență lingvistică structurată în conformitate cu un anumit sistem de reguli.

Mesajul poate fi un enunț sau o succesiune de enunțuri. În procesul comunicării, numărul mesajelor ce se pot emite este nelimitat, existând o infinitate de posibilități de combinare lingvistică.

EMIȚĂTORUL

EMIȚĂTORUL este persoana care vorbește sau scrie, care transmite, așadar, mesajul.

Emitătorului i se mai spune și *locutor* în cazul comunicării orale (denumirea provine din limba latină de la verbul *loquor, loqui, locutus sum*, care înseamnă *a vorbi*).

Emitătorul nu este totdeauna sursa unui enunț, pentru că el poate fi pur și simplu un mediator, transmițând în formă directă sau indirectă spusele altcuiva. În *O noapte furtunoasă* de Ion Luca Caragiale, Zița îl trimite pe Spiridon să discute cu Rică Venturiano și apoi îl interoghează cu privire la felul în care a decurs convorbirea:

„ZIȚA (*repede*): Ei! l-ai găsit? i-ai vorbit? i-ai dat? i-ai spus?

SPIRIDON: Da, cucoană.

ZIȚA: Ce-a zis?

SPIRIDON: «Mersi!»

ZIȚA: Și tu ce i-ai spus?

SPIRIDON: «Pentru puțin.»

ZIȚA: Nu i-ai spus cum ți-am zis eu?

SPIRIDON: Ba da, l-am luat să-i arăt casa.

ZIȚA: Nu mai trebuia să-i arăți nimic, că-i scrisesem eu în bilet unde să vie.

SPIRIDON: Așa mi-a zis, să-i arăt casa, ca să meargă la sigur...”

În prima replică, Spiridon este emițătorul și sursa enunțului. În a doua replică, este emițător, dar nu este sursă, fapt indicat de ghilimelele care arată că îl citează pe Rică Venturiano. În a treia replică, personajul este emițător și sursă, dar într-un moment anterior, fiind vorba și în această situație de o citare, care este însă a lui însuși. În ultima replică, sursa este tot Rică Venturiano, dar emițătorul, Spiridon, nu îl citează, ci îi reproduce cuvintele în stil indirect.

RECEPTORUL

RECEPTORUL este persoana căreia i se vorbește sau i se scrie, primind, așadar, mesajul. I se mai spune și destinatar.

Se poate ca receptorul să nu fie totdeauna destinatarul mesajului. În schița *Bùbico* de Ion Luca Caragiale, doamna se adresează tovarășului ei de compartiment, spunând: *Unde-i Bùbico? ... Nu e Bùbico!* Receptorul este domnul din compartiment, dar destinatarul este cățelul, căruia i se adresează indirect, la persoana a III-a. Sunt situații în care destinatarul unui enunț nu se manifestă ca receptor. În *Moara cu noroc* de Ioan Slavici, în partea a V-a, Lică îi propune lui Ghiță un târg, dar cârciumarul nu reacționează, naratorul spunând: *Ghiță privi lung la el, dar nu răspunse nimic.*

În cadrul unei conversații, rolurile de emițător și de receptor se pot schimba, fiecare participant la discuție având posibilitatea să devină alternativ emițător sau receptor. În textul scris, aceste roluri sunt deja stabilite și există elemente lingvistice prin care este semnalat rolul de emițător.

În existența cotidiană, se poate ca:

- un singur emițător să se adreseze unui singur receptor – cineva discută cu un prieten;
- un singur emițător să se adreseze mai multor receptori – cineva ține un discurs în fața unui auditoriu;
- mai mulți emițători să se adreseze unui singur receptor – mai multe persoane strigă la cineva aflat în pericol;
- mai mulți emițători să se adreseze mai multor receptori – galeria care încurajează jucătorii la fotbal, la handbal etc.

CODUL

CODUL este sistemul de semne folosit pentru a transmite o informație.

Chiar dacă, cel mai adesea, pentru a se face înțeleși, oamenii folosesc limbajul, sunt numeroase situațiile în care comunică prin semne vizuale sau sonore, fără a în-
trebuința cuvintele.

Codul este:

a. nonverbal, când nu se utilizează cuvintele; acesta poate fi:

- **sonor**: soneria telefonului, sirena salvării, fluierul arbitrilor etc.;
- **vizual**: culorile semaforului, semnele de circulație, gesturile etc.;

b. verbal, când se utilizează cuvinte; acesta poate fi:

- **oral**: când se folosesc sunetele;
- **scris**: când se folosesc literele.

Aceste tipuri de coduri se pot combina între ele în comunicarea curentă.

În comunicarea orală, pot să apară elemente:

- **nonverbale**: gesturi, poziții ale corpului, fel de a se mișca, de a se îmbrăca etc.;
- **paraverbale**: timbrul, volumul, inflexiunile vocii, tonul, pauzele, ritmul vorbirii etc.

Pentru a fi realizată comunicarea, emițătorul și receptorul trebuie să aibă un cod comun, pe care să-l înțeleagă foarte bine.

CANALUL

CANALUL este mijlocul material prin care este transmis un mesaj.

Acesta permite stabilirea și menținerea contactului dintre emițător și receptor, putând să fie aerul, telefonul, faxul, foaia de hârtie, cartea etc. În cazul codului verbal, natura canalului determină chiar diferențe de construcție a mesajului, pentru că limba scrisă se deosebește de cea vorbită.

CONTEXTUL COMUNICATIV

CONTEXTUL comunicativ este ansamblul factorilor care determină semnificația mesajului dincolo de structura lingvistică a enunțurilor.

Aceasta are în vedere orice informație cunoscută atât de emițător, cât și de receptor și care contribuie la interpretarea de către receptor a unui anumit enunț.

Când cineva se adresează cuiva, oral sau în scris, procesul se numește **enunțare**. Acesta este un act individual și rezultatul lui este enunțul, adică mesajul.

Sensul textului transmis este determinat de contextul comunicativ în care se face enunțarea. Pentru o corectă interpretare a mesajului trebuie să se aibă în vedere:

- **identitatea emițătorului**, indicată de persoana I, singular sau plural;
- **identitatea receptorului**, indicată de persoana a II-a, singular sau plural;
- **momentul enunțării**;
- **locul enunțării**;
- **intenția de comunicare** a emițătorului (există diferențe de sens între următoarele enunțuri: *Așteaptă. Așteaptă? Așteaptă!*).

Pentru Roman Jakobson, contextul este un factor al comunicării verbale privitor, în linii mari, la realitatea la care se referă mesajul.

b. Registrele stilistice

În funcție de statutul receptorului și de contextul comunicativ, emițătorul alege un anumit nivel al limbajului.

În limba română, există mai multe variante lingvistice.

a. Limbajul standard (curent) reprezintă varianta literară a uzului general, folosit în condiții obișnuite și nemarcat de lexic specializat, regional, argotic. Are un vocabular uzual și respectă regulile gramaticale. Este folosit în comunicarea în care se păstrează o distanță între emițător și receptor. Apare atât în comunicarea orală, conversațiile cotidiene, discuțiile din clasă, de la serviciu, cât și în comunicarea scrisă, articolele din ziare și reviste, dezbaterile în mass-media. În varianta orală, se caracterizează printr-o pronunție îngrijită. În general, enunțurile sunt scurte.

b. Limbajul literar este varianta limbii fixată prin norme academice și care este considerată, la un moment dat, varianta exprimării corecte.

c. Limbajul oficial (solemn, formal) este folosit în situațiile care marchează în mod special pozițiile sociale și/sau culturale. Se folosește în scris, dar și în oral (discuțiile diplomatice, examenele etc.). Vocabularul are termeni pretențioși, căutați, rari, pronunția este foarte îngrijită (de exemplu, se aude *l* de la articolul hotărât, ceea ce nu se întâmplă în limbajul curent, pentru că funcția lui a fost preluată de vocala *u*), se respectă cu strictețe regulile gramaticale, și enunțurile sunt ample, cu numeroase subordonări.

d. Limbajul colocvial (semiformal) este folosit când cei care discută sunt mai apropiați, dar există între ei o diferență. Se respectă normele limbii literare, dar se admit în discuție și termenii mai puțin pretențioși.

e. Limbajul familiar (informal) este folosit pentru a vorbi cu cei foarte apropiați. Apare mai ales în varianta orală, dar poate apărea și în scris, când se urmărește un asemenea tip de expresivitate. Are în vocabular termeni familiari sau chiar argotici, pronunția nu este foarte îngrijită, apărând căderi de sunete (*domne*), alegerea unor cuvinte mai scurte (*e* în loc de *este*), trunchieri (*bac*, *dirigă*), regulile gramaticale nu sunt respectate cu strictețe, înregistrându-se dezacorduri, construcții incorecte, și enunțurile sunt construite mai mult pe coordonare, având încărcătură afectivă, spontaneitate și expresivitate.

f. Limbajul popular este limbajul răspândit pe întreg teritoriul țării, cu un lexic înțeles de toți vorbitorii, dar care nu este literar, cu anumite construcții gramaticale neadmise prin norme academice (de exemplu, dativul prepozițional *dă apă la cal*). Este un limbaj care poate să apară și în opere literare, pentru a crea impresia de veridicitate.

g. Limbajul regional este limbajul folosit în anumite regiuni ale țării. Este nerecomandat în vorbire. Apare uneori în literatură pentru a caracteriza personajele.

h. Limbajul argotic aparține unor grupuri sociale restrânse, care îl utilizează cu intenția de a nu fi înțelese. Este un limbaj secret, bazat, în general, pe metaforă și care se schimbă rapid. Este nerecomandat în vorbirea curentă, deși se constată o expansiune a acestuia, mai ales în publicistica ultimelor decenii.

i. Jargonul este o modalitate de exprimare prin care o pătură socială vrea să se distingă, folosind cuvinte de origine străină, uneori chiar deformate. A fost ironizat de Vasile Alecsandri, în secolul al XIX-lea, prin crearea personajului Coana Chirița. Astăzi se constată apariția unui jargon influențat de engleză.

j. Limbajul specializat este cel în care apar termeni științifici sau tehnici. Se mai numește și jargon de specialitate și se recomandă folosirea lui doar între specialiști.

k. Limbajul arhaic apare în operele literare pentru a sugera atmosfera de epocă și se caracterizează prin existența unor cuvinte, expresii, pronunții, construcții gramaticale sau sensuri ale unor cuvinte ieșite din uz. Se întâlnesc rar în vorbirea curentă, cel mult în limbajul bătrânilor.

În funcție de situația de comunicare, se va selecta unul dintre limbajele amintite. De exemplu, în timpul unei mese în familie sarea este cerută simplu: *Dă-mi sarea!* Enunțul este scurt, folosește imperativul și are un vocabular obișnuit. Dacă masa este luată cu persoane față de care se păstrează o distanță, se folosește limbajul curent, în formule de tipul: *Vrei să-mi dai sarea? Poți să-mi dai sarea?* Se poate observa trecerea de la un enunț imperativ la unul interogativ ca expresie a politeții. Apar și verbele *a vrea* și *a putea* cu rolul de exprimare a rugăminții. În situația unei mese oficiale, formula trebuie să fie protocolară: *Ați putea, vă rog frumos, să-mi dați solnița?* Utilizarea condiționalului-optativ, la plural, ca și formula de politețe *vă rog frumos* exprimă un grad foarte înalt de respect. Selecția vocabularului este diferită, pentru că se înlocuiește cuvântul obișnuit *sare* cu *solniță*, mai puțin utilizat.

Este foarte important ca limbajele să nu se amestece, în afara situațiilor când se urmăresc efecte comice.

c. Funcțiile comunicării

Orice mesaj are un anumit scop, încât fiecărui element al schemei de comunicare îi corespunde o funcție a limbajului.

FUNCȚIA REFERENȚIALĂ sau denotativă privește *contextul comunicativ*, reperele la care atât emițătorul, cât și receptorul se raportează ca la un dat obiectiv, care nu necesită niciun fel de interpretare.

Emițătorul comunică într-o manieră *obiectivă* un fapt, un eveniment, descrie o situație, oferind o *informație*, fără valoare afectivă.

Exemple la nivel textual:

- procesul-verbal;
- povestirea pură, rezumarea unei opere narative (literare sau nonliterare);
- raportul de activitate;
- textele juridice;
- textele științifice;
- evenimentele prezentate în presă fără comentarii;
- programele unor reuniuni, ale unor activități etc.

Mărci lingvistice specifice:

- persoana a III-a;
- turnuri impersonale.

Funcția emotivă sau **expresivă** este centrată pe *emițătorul* mesajului. Emițătorul își dezvăluie *sentimentele, judecățile*, mesajul devenind *subiectiv*, căpătând valoare afectivă.

Exemple la nivel textual:

- scrisorile;
- jurnalele;
- memoriile;
- autobiografiile;
- textele lirice;
- comentariile literare, artistice;
- eseurile.

Mărci lingvistice specifice:

- persoana I;
- interjecții;
- exclamații;
- adjective și adverbe care exprimă judecăți de valoare;
- repetiții cu valoare de insistență.

Funcția conativă sau **impresivă** este centrată pe *receptorul* mesajului. Emițătorul folosește această funcție când exercită o *presiune* asupra receptorului pentru a-l determina să *acționeze*, să se implice în comunicare.

Exemple la nivel textual:

- cuvântările prin care se urmărește înflăcăarea unei colectivități sau a unei persoane;
- textele publicitare;
- discursurile politice;
- predicile religioase;
- pledoariile;
- textele didactice (manuale);
- poezia militantă.

Mărci lingvistice specifice:

- persoana a II-a;
- substantive sau pronume în cazul vocativ;
- verbe la imperativ (sau la alte moduri cu valoare de imperativ);
- enunțuri interogative;
- propoziții nominale care atenționează.

Funcția fatică sau **de contact** este centrată pe *canalul* de comuniare, pe suportul oral sau vizual al mesajului: voce, telefon, gest etc.

Locutorul recurge la această funcție pentru a se asigura că se poate *stabili comunicarea*, că aceasta nu este perturbată sau întreruptă, verificând *receptarea corectă a mesajului*.

Exemple la nivel textual:

- convorbirile telefonice;
- dialogul din piesele de teatru;
- punerea în pagină.

Mărci lingvistice specifice:

- interjecții;
- construcții incidente;
- invocații, interpelări;
- repetiții;
- formule de politețe.

Funcția metalingvistică este centrată pe *codul* utilizat pentru ca receptorul să înțeleagă mesajul.

Locutorul urmărește *înțelegerea corectă* a mesajului, definind termenii, dând explicații, comentând.

Exemple la nivel textual:

- definiții;
- analizele de text, comentariile de text;
- explicațiile științifice și tehnice;
- povestirile didactice;
- tehnicile didactice (planurile de lecție, manualele profesorului etc.).

Mărci lingvistice specifice:

- definiții;
- apoziiții;
- explicații suplimentare (paranteze, linii de pauză);
- semne lingvistice de echivalență (*în alți termeni, altfel spus, adică* etc.).

Funcția poetică este centrată pe *mesaj*, valorificându-l formal și structural.

Emițătorul aduce un sens *suplimentar* mesajului, fie pentru a-l înfrumuseța în cadrul literaturii, fie pentru a servi o altă funcție a limbajului (de exemplu, o comparație într-un text științific servește funcția metalingvistică).

Exemple la nivel textual:

- textele literare (lirice, epice, descriptive etc.);
- jocurile de copii;
- textele publicitare;
- sloganurile;
- teatrul.

Mărci lingvistice specifice:

- figuri de stil;
- punctuație, pauze;
- reguli de versificație.

Aceste șase funcții ale limbajului coexistă în actul comunicării, neputând fi separate. În structurarea unui text se poate constata că unele funcții devin dominante, servind scopul mesajului, în timp ce rolul celorlalte scade.

d. Coerența și coeziunea în exprimarea orală și scrisă

Textul scris sau oral este alcătuit din secvențe unitare din punct de vedere semantic și sintactic, fiind un întreg organizat. Structurarea textului este vizibilă în coerența și coeziunea lui.

COERENȚA este reprezentată de trăsăturile care asigură unitatea semantică a unor enunțuri încât să alcătuiască un tot ca semnificație și să devină text.

Condițiile de coerență privesc:

- a. **desemnarea aceleiași realități** de către enunțurile textului pentru a nu apărea contradicții între informațiile prezentate; de exemplu, secvența *Am vorbit cu Maria. Ea mi-a spus ce temă avem mâine la română* este coerentă semantic numai dacă *Maria* și *ea* sunt aceeași persoană;
- b. **apariția unui supliment de semnificație la nivelul întregului text**, pentru că sensul global pe care îl are textul nu este o sumă a semnificațiilor enunțurilor din care este alcătuit; de exemplu, un text poate fi rezumat, schimbându-se frazele din care este alcătuit și păstrând sensul acestuia în ansamblu.

COEZIUNEA privește ansamblul de trăsături care asigură unitatea sintactică a textului, marcând legătura dintre unitățile lingvistice care sunt enunțurile.

Mijloacele de realizare a coeziunii sunt:

1. procedee:

- a. repetiția integrală sau parțială a elementelor lexicale; de exemplu, substantivul *carte* trebuie să aibă obligatoriu același sens în propoziții diferite ale aceluiași text: *Am citit o carte. Cartea era interesantă.*
- b. paralelismul, înțeles ca repetare a unor structuri sintactice, completate cu elemente lexicale noi; de exemplu, în fraza *Dan i-a spus Anei că e frumoasă și ea i-a mărturisit că îl iubește*, ultimele două propoziții repetă structura primelor două folosind alte cuvinte;
- c. sinonimele, cuvinte cu același sens folosite pentru a repeta într-o formă diferită un conținut identic; de exemplu, *Mi-am cumpărat un apartament mare. Noua locuință este confortabilă.*
- d. parafraza, care constă în formulări mai ample pentru un conținut denumit de un cuvânt; de exemplu, enunțul *Era un bun vorbitor* poate fi parafrizat printr-un comentariu mai dezvoltat, *Era o persoană care vorbea mult, cu ușurință și sesizând nuanțele cuvintelor;*
- e. elipsa, care constă în omiterea unor elemente din mesaj; de exemplu, în enunțul *Azi am pictat* este omis complementul *un tablou;*
- f. topica reprezintă așezarea componentelor unei propoziții sau fraze unele în raport cu altele; deși în limba română nu este fixă, topica este folosită pentru diferențierea subiectului de numele predicativ și la recunoașterea apozitivei.

2. instrumente:

- a. conectori gramaticali, care fac legătura între unitățile sintactice; de exemplu, conjuncții, locuțiuni conjuncționale, pronume și adjective pronominale relative sau nehotărâte etc.